

EDINOST

Uredništvo in upravnstvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnistvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk: Tiskarna "Edinost". Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Argentinijska

V zadnjem času si radi izbirajo izseljenci Argentinijsko, kjer mislijo, da se jim bodo njihove sanje, njihovi načrti izpolnili, zato je umestno spregovoriti na kratko o tej deželi. Naj si oni, ki se bavijo z izseljeniškimimi mislimi ustvarijo iz sledečih vrst majhno sodbno o tamkajšnjih krajevnih in gospodarskih razmerah, in posebno naj bo vsakemu omogočeno, napraviti sodbno o lastni osebi, ali je v njemu lastnih osebnih razmerah dano dovolj predpogojev, da bi mogel računati na sigurne uspehe. Argentinijska pač ni za vsakega brez izjeme in če bo mogel kdo napraviti tam posebno srečo, bo kdo drugi prišel prav lahko takorekoč iz dežja pod kap. — Vsekakor pa naj se drži vsakdo zlatega, starodavnega preizkušnega reka: Bolje en vrbec v roki kot deset na strehi, in če imaš en dom, četudi še tako skromen in poln, ohrani si ga, dokler moreš.

Za danes se hočemo omejiti na opisovanje zemljepisnih posebnosti Argentinijske.

Današnja država je bila ustanovljena leta 1816, prej je bila španska kolonija z naznakom vicekraljestva. Prvi Evropejci so prišli v Argentinijsko l. 1516, in sicer neki Juan Dias de Solis, l. 1519. je Ferdinand Magellan obplul prvi celo južno Ameriko. Znan je tudi Sebastian Caboto, ki se je l. 1527 usidral tam, kjer se nahaja dandanes mesto Buenos Ayres ter plul po reki La Plata, navzgor v notranost Argentinijske. On je dal današnje ime tej reki: Rio de la Plata, kar pomeni Srebrna reka. Misli je namreč, da se mora nahajati v deželi dosti srebra, ker je videl dosti nakitov pri Indijancih, ki so po svetlosti sličili srebrnim. Prvi evropski naseljenci, ki so bili Španci, so morali prestatiti dosti bojev z indijanskimi plemeni, predno so se mogli tam za stalno naseliti. Leta 1775. je napravila Španija Argentinijsko za svojo kolonijo. L. 1806—1807 so bili hudi boji z Angleži, kateri bi bili radi pregnali Špance od tam, a so morali končno Angleži popustiti. L. 1810. so se Argentinci uprli proti Špancem in se osvobodili popolnoma. Še danes se praznuje 25. maja 1810. kot dan osvobodjenja in je glavni narodni praznik Argentinijske. L. 1816. je zadobila današnja državna ustava svoje glavne oblike. Skozi celo prejšnje stoletje so se na vodile neprestane notranje vojne med pristaši posameznih strank, in sicer vse samo iz zgolj osebnih interesov, iz hrepenenja po vladni moči. Te so ovirale hitri razvoj dežele, tudi sicer se je čutila močno velika konkurenca severne Amerike, ki je vlekla skoro izključno vse evropske izseljence in evropski kapital nase, tako da je prišlo do današnjega bujnega razvoja v Argentinijski šele z začetkom sedanjega stoletja, ko so se notranje prilike dežele docela pomirile in je postala severna Amerika nasičena izseljencev. Toliko za zgodovinski razvoj.

Argentinijska je federativna republika in obstoji iz 14 provinc. Največja in najpomembnejša je provinca Buenos Ayres, tako imenovana po glavnem mestu. Obsega 305.120 km² ter hrani nad polovico vsega prebivalstva Argentinijske. Preprečena je vsa z železniškimi progami in tudi glavna reka Rio de la Plata je plovna za vse ladje. Od drugih provinc naj imenujemo kot najglavnejše: Santa Fe z glavnim mestom Rosario, ki je po velikosti največje mesto Argentinijske za Buenos Ayresom, približno tako veliko kot Trst, ima žitno borzo ter važno luko na reki Rio de la Plata, s katero je direktno zvezano z Buenos Ayresom (484 km) in z morjem. To mesto je tudi središče bogatih poljedelskih krajev in je trgovina kmetijskih pridelkov in živine tam jako dobro razvita. Rodovitna je tudi Entre Rios, kjer je posebno živinoreja dobro razvita. Provinca "Corrientes" z istoimenim glavnim mestom, znana po južnem sadiju, posebno pomarančah. Provincija Mendoza je prva v vinogradništvu, Cordova je znana po rodovitnih dolinah in zdravem podnebju. Zakonodajno moč v republiki ima senat, ki je sestavljen iz 30 senatorjev, ter poslaniška

zbornica, ki obstoji iz 156 članov, izvoljenih po narodu za dobo 4 let. Izvršilno oblast ima predsednik, katerega voli tudi narod direktno vsakih 6 let. Sedanjí predsednik je Alvarez, kateremu se pa letos konča vladna doba, tako da se bodo letos vršile volitve novega predsednika, ki so vedno jako viharne.

Površina Argentinijske obsega 2.950.520 km², to je približno toliko, kot vsa Evropa. Izvzemši Rusijo. Na vsej tej ogromni površini pa živi do sedaj samo okoli 13 milijonov ljudi, medtem ko živi v Evropi na omenjeni površini skoro 300 milijonov. Vendar je pa Argentinijska po površini šele druga med državami Južne Amerike. Cela Južna Amerika meri namreč okoli 18½ milj. km², Brazilija od tega polovico 8½ milj. km², Argentinijska pa ne cele 3 milj. km².

Radi te velikanske obširnosti je jasno, da poseduje Argentinijska zemljepisno in klimatično velike razlikosti in vse mogoče ekstreme. Imamo na zahodu gorovje, ki po višini in po obširnosti prostora, katerega zavzema, prekaša evropske Alpe, imamo v sredini brezkončne planjave, kjer daljnjše obzorje sliči onemu monotonemu na odprtem oceanu, imamo dolge plovne reke in kraje, kjer vlada skrajna tropična vročina, in kraje, kjer vlada neznosen mrz in segajo snežniki do morske gladine. Posebno ta mnogolikost podnebja je, ki privlači izseljence, ker nudi ljudem iz različnih krajev z različnimi podnebnji dosti izbire.

V boljše razumevanje začne mo opisovanje zemljepisnih posebnosti s tisto točko, kjer vsak Evropejec najprej stopi na argentinijska tla, namreč Buenos Ayres. To velenje, ki šteje okoli 2 milijona prebivalcev, torej približno toliko kot Dunaj, leži ob izlivu mogočne reke Rio de la Plata. To mesto slovi kot eno izmed najlepših na svetu, ima popolnoma moderno zunanjo obliko, ker je bilo dežljeno večino v zadnjem času po gotovem v naprej sestavljenem načrtu. Posamezni hišni kompleksi so grajeni na štirikotnih parcelah, katerih vsaka stran meri 130 metrov. Vse ulice potekajo torej paralelno v gotovem redu in so na splošno jako dolge. Tako meri znana ulica Rivadavia 15 km, kar znaša tri dobre ure hoda. Mesto se ponaša z nebrojem krasnih zgradb, ki bi mogle dičiti po umetnosti in okusu grajenja vsako evropsko velenje. Tudi kulturnih naprav ima mesto dosti, cerkva, muzej, javnih knjižnic, posebnih je zanimivo, kako dosti šol se nahaja v tem mestu. Sploh je šolstvo v Argentinijski jako razvito: Danes je v celí Argentinijski 5 vseučilišč s 25 fakultetami in 589 profesorji ter okoli 15.000 študentov, srednjih šol je 107 z okoli 2000 profesorji in 20.000 dijakov, poljedelskih šol 11, trgovskih šol 77, vseh učencev v ljudskih šolah 267.769. Te številke se more dobro razumeti, ako se pomisli, da je prebivalstvo Argentinijske samo tako veliko kot ono Jugoslavije. Civilizacija Argentinijske se torej more meriti z ono v Evropi in radi tega mora zadeti evropska inteligenca, ki se izseli v tamkajšnje kraje, na močno konkurenco domače inteligence. — Mesto Buenos Ayres je moglo doseči tako velikanski razvoj radi dejstva, da se ves promet z inozemstvom osredotočuje na njegovo luko, posebno morajo vsi izseljenci, ki stopijo na argentinijska tla, iti skozi Buenos Ayres in je jasno da ne gredo naprej v notranost dežele, če le morejo dobiti v mestu dela. Zato so tudi vedno slabe delovne prilike, ker vedno prihajajo nove množine izseljencev stalno pritiskajo na delovni trg s ponudbami. Tako je tudi mogoče, da živi ena petina prebivalstva Argentinijske v tem mestu, ki absorbira tri četrtine vse trgovine bogate dežele.

(Dalje.)

Likvidacija pokojninskih zavodov izpod bivšega režima

RIM, 10. (Izv.) "Gazzetta Ufficiale" objavlja kraljev odlok z dne 19. maja 1927., ki izpolnjuje kr. odlok z dne 16. maja 1926. glede likvidacije pokojninskih zavodov izpod bivše avstro-ogrske vladavine.

Razgovori v palači Chigi

Sestanek predsednikov konfederacij

RIM, 10. (Izv.) Načelnik vlade on. Mussolini je danes sprejel predsednika fašistovske nacionalne konfederacije industrijev ter je z njim dolgo razpravljal o raznih vprašanjih, ki se tičeje industrije, ter o splošnem položaju proizvodnje v zvezi s poslednjimi fiskalnimi in tarifnimi olajšavami, odobrenimi na zadnjem zasedanju ministrskega sveta.

Ministrski predsednik je pozneje sprejel tudi on. Torrisija, ki be v kratkem odpotoval v Brazilijo. On. Mussolini mu je obljubil, da mu bo izročil poslanico za italijanske vojne pohablence, ki prebivajo sedaj v Braziliji.

Jutri zjutraj se bodo sestali v Liktorski palači predsedniki nacionalnih konfederacij. Sestanek bo predsedoval generalni tajnik fašistovske stranke on. Turati. Predsedniki konfederacij bodo razpravljali o splošnem gospodarskem položaju, o gibnih cen in o položaju sindikalnih organizacij v posameznih pokrajinah. Bavili se bodo tudi z vprašanjem disciplinacije delovanja med sindikalnih odborov, ki so se ustanovili v preteklem mesecu. Kakor znano, so nekateri izmed teh odborov že pričeli delovati, in sicer s še preveliko vneto, kajti posegali se tudi v takšne posle, ki spadajo v kompetenco sindikalnih organizacij delodajalcev in delavcev, tako da je moral on. Turati posredovati. Te dni je vsem pokrajinskim tajnikom fašistovske stranke poslal posebno okrožnico o delovanju med sindikalnih odborov; o njeni vsebini smo že poročali.

Omejitev pomorskega oboroževanja

"Giornale d'Italia" o stališču Italije

RIM, 10. (Izv.) Današnji "Giornale d'Italia" se spet peča z ženevsko konferenco za omejitev pomorskega oboroževanja. Pravi, v glavnem, da je konferenca dokazala, kako ni mogoče izvesti omejitve pomorskega oboroževanja. Angleži so jasno povedali, da jim je vojno brodogradništvo potrebno za obrambo pomorskega prometa. Niso se obotavljali povedati, da ne morejo pristati na omejitve pomorskega oboroževanja, čeprav so se zavedali, da bi ta njihova izjava zamogla usodno vplivati na uspehe konference.

Rimski list naglašja, da bi tudi Italija ne mogla pristati na nikakršno zmanjšanje vojnega brodogradništva, ker ji je to brodogradništvo potrebno — ne morda za kakšen nedosegljiv pomorski imperializem —, marveč za obrambo pomorskih prometnih prog. Italija v tem pogledu ne sme popuščati, pravi "Giornale d'Italia", Angleži so že dali vzgled.

Byrdova ekspedicija

na Južni tečaj

RIM, 10. (Izv.) Rimski agenciji poročajo iz Stockholma, da je letalec Byrd podal listo "Stockholms Tidningen" daljše izjave o poletu, ki ga namerava izvršiti na Južni tečaj. Ekspedicije se bo udeležilo še 10 drugih moč in trajala bo poldrugo leto.

Nacionalni svet za raziskovanje

RIM, 10. (Izv.) Radi reorganizacije Nacionalnega sveta za raziskovanje, kateremu je vlada poverila sedaj važnejše in obsežnejše naloge, je bil izdan kr. odlok, s katerim se je imenovalo novo vodstvo. Predsednik vodstva je Viljem Marconi.

Konec stavke v pečujških re virjih

BUDIMPEŠTA, 10. (Izv.) Včeraj je bila v pečujškem premogokopnem okrožju zaključena večdnevna stavka. Delodajalci so pristali na to, da se izpolnijo skoraj vse stavljenе zahteve, a to pod pogojem, da se delavstvo nemudoma povrne na delo.

Kralj Boris se bo zaročil

SOFIJA, 10. (Izv.) V tukajšnjih političnih krogih zatrjujejo, da se bo kralj Boris povrnil s svojega potovanja po inozemstvu če že ne poročen, pa vsaj zarocen.

Sacco in Vanzetti

Pred izvršitvijo smrtnih kazni

Demonstracije v Bostonu

PARIZ, 10. Vest, ki so jo prinesli današnji listi, da bosta Sacco in Vanzetti še tekom današnjega dopoldneva usmrčena, očitno ne odgovarja resnici. Danes je namreč prispela iz Bostona brzojavka, da bosta usmrčena danes opolnoči, po evropskem času jutri zjutraj ob 5. uri. Možna pa je zanj še ena poslednja rešitev. Ta rešitev bi bila pomilostitev, ki jo sme v izrednih slučajih izreči predsednik države. Ako bi v tem slučaju guverner Fuller Sacco in Vanzettija ne pomilostil, bosta morala, kot rečeno, danes opolnoči umreti. Zvezno sodišče je izjavilo, da se ne more vmešavati v zadevo Sacco in Vanzettija.

LONDON, 10. Agencija "Reuter" je prejela iz Bostona sledečo brzojavko: Izgleda, da bo usmrnitev obeh obsojencev Sacco in Vanzettija preložena, ker je guverner Massachusettsa Fuller izjavil, da proučuje predlog braniteljev, po katerem naj bi se usmrnitev prenesla. Tudi izvrševalni svet Massachusettsa se bo sestal danes, v sredo, ter si osvoji stališče glede preložitve usmrtnice, če jo bo sprejel in odobril tudi guverner.

Sodnik Thayer je izjavil, da svoje sodbe glede Sacco in Vanzettija ne bo ovrgel. Dodal pa je, da so si branitelji izgovorili pravico ugovora napram njegovi razsodbi ter bodo tako lahko napravili priziv na najvišje državno sodišče.

GENOVA, 10. "Corriere Mercantile" je dobil kablagram, glasom katerega bo usmrnitev Sacco in Vanzettija preložena za mesec dni. Ta vest pa še ni potrjena.

NEW-YORK, 10. Za usmrnitev obeh obsojencev je že vse pripravljeno. Električna stolica je že zvezana z močnim tokom. Krivni in njegovi pomagači, kakor tudi ječa-sama so pod strogim policijskim varstvom. Davi je bil ves Boston v kričeh lepkih, črnih in rdečih zastavah. Med policijo, ki je dala te protestne lepake odstraniti z ulic in hiš, in razburjenim ljudstvom je prišlo do več incidentov. Glasom poslednjih vesti bosta Sacco in Vanzetti usmrčena kmalu po polnoči, ker se morajo vse usmrtnice izvršiti tekom prve ure v dnevu.

Protestna zborovanja

in bombni atentati

CHICAGO, 10. (Izv.) Danes predpoldne se je tu vršilo veliko protestno zborovanje za Sacco in Vanzettija. Udeležilo se ga je več tisočev oseb. Po zborovanju je prišlo na ulicah do izgrediv. Demonstranti so kričali proti guvernerju Fulleru in sodniku Thayerju ter vžigali Saccu in Vanzettiju. Napadli so en avtomobil in en tramvajski voz.

Policija se je morala poslužiti bomb, ki vsebujejo solzotvorne pline, da je razgnala demonstrante. Mnogo oseb je bilo aretiranih.

LONDON, 10. Po vsej Angliji so se vršila protestna zborovanja radi obsodbe Sacco in Vanzettija. Včeraj se je razpočila pred postajo podzemne železnice Aldwich bomba, ki pa k sreči ni povzročila nobene škode.

Kot poročajo iz New-Yorka, je eksplodirala v Utici bomba, ki je razdejala tri hiše in ranila dvajset oseb. Tudi v Chicagu se je razpočila v neki katoliški cerkvi bomba, ki je cerkev zelo poškodovala.

V New-Yorku samem je mobiliziranih 10.000 policijskih agentov. Pripravljeni so oklopni avtomobili in druga vojna sredstva, da se takoj prepreči eventualni izgredi. Kot javljajo iz posameznih držav, so ameriška poslaništva v inozemstvu močno zastražena.

Nemiri na Javi

HAAGA, 9. Na Javi so nastali po poslednjih vesteh med prebivalstvom spet nemiri. Mnogo upornikov je bilo zaprtih. Iz Moskve prihajajo na Javo po radiju redno pozivi, naj se ljudstvo upre oblastvom. Poslednji tak poziv na otočane se je glasil, naj pobijejo onih 200.000 Nizozemcev, ki prebivajo na otoku.

Razpust jugoslovenskih organizacij

osumljenih komunistične propagande

ZAGREB, 10. (Izv.) Notranje ministrstvo je razpustilo tukajšnje organizacije "Ligo za zaščito državljanov pravic in za podpiranje žrtve reakcije". Slične organizacije so bile razpuščene tudi v Beogradu, Sarajevu in po drugih jugoslovenskih mestih.

Vse spise je policija zaplenila. Kakor se zatrjuje, je notranje ministrstvo izdalo nalog za razpustitev teh organizacij, ker je dobilo nedvomljive dokaze, da so te lige v bistvu komunistične organizacije.

Seji izvršilnih odborov

radikalne in demokratske stranke

BEOGRAD, 10. (Izv.) Generalni tajnik radikalne stranke dr. Momčilo Ivančić je izjavil novinarjem, da bo jutri popoldne izvrševalni odbor Narodno-radikalne stranke nadaljeval svoje delo in storil vse potrebno, da se vložijo radikalne kandidatne liste pri pristojnih sodiščih.

BEOGRAD, 10. (Izv.) Jutri dopoldne se bo sestal izvrševalni odbor Jugoslovenske demokratske stranke. Na jutrišnji seji bo izključen iz stranke dr. Miloš Radosavljević, ki je postavil posebno kandidatno listo v kragujevačkem volilnem okrožju, ker se ni hotel pokoriti odloku izvrševalnega odbora o kandidaturi Koste Timotijevića ali Dragiša Mijovića v omenjenem volilnem okrožju.

Tudi danes je bilo v poslanem klubu Jugoslovenske demokratske stranke zelo živahno. Vršilo se je mnogo konferenc, na katerih so razpravljali, ali naj bo v našem volilnem okrožju nosilec demokratske liste dr. Spaho ali dr. Voja Marinković.

Jugoslovenski konzulji

se povrnejo na svoja mesta v Albaniji

BEOGRAD, 10. (Izv.) Albanski odpravnik poslov na jugoslovenskem dvoru v Beogradu dr. Silla je danes izjavil novinarjem, da ga bo jutri dopoldne ob 11.30 sprejel jugoslovenski zunanji minister dr. Marinković. Na ta način se bodo popolnoma obnovili odnosi med Jugoslavijo in Albanijo. Zvečer je dr. Marinković izdal jugoslovenskim konzulom naredbo, naj se povrnejo na svoja mesta v Albaniji.

Grožen zločin pobesnelega narednika

BEOGRAD, 10. (Izv.) Davi je bil na neki orožniški postaji v Beogradu izvršen grožen zločin. Orožniški narednik Mitrović je z revolverjem ustrelil pisarja Mustafa Kara Hadžića; nato je sprožil samokres proti orožniku Ivanu Obradoviću, ki ga je ranil, tako da je onemel in bo v kratkem vsled rane umrl. Končno pa se je Mitrović še samega sebe ubil. Vzrok tega strahovitga podvignja orožniškega podnarednika, ki je zahtevalo kar tri človeške žrtve, je — ljubosumnost.

Bivša grška kraljevska dvojica potuje na Bled

BEOGRAD, 10. (Izv.) Kakor se doznava, odpotujeta bivši grški kralj in njegova soproga iz Bukarešte na Bled, kjer ostanejo kot gosta jugoslovenskega kraljevskega para.

Kralj Aleksander v Monakovem

MONAKOVO, 10. (Izv.) Jugoslovenski kralj Aleksander je danes dopoldne dospel v Monakovo. Kralj potuje, kot smo že javili, v strogem inkognito. V Monakovem bo konzultiral specialista za želodčne bolezni. To je prvi poset jugoslovenskega kralja v Nemčiji.

Neurje

BERGAMO, 10. Radi hudega neurja je potok Grabiasca močno narastel. Vodovje je področje kamenit most na cesti, ki vodi v Bondione.

NAPOLI, 10. V pokrajini Potenza je včeraj divjal silovit vihar, ki je povzročil mnogo škode. V občini Tramucola je strela ubila mladega pastirja in 40 ovac. V Falerno so strele ubile nad 140 koz. Podrobnosti še manjkajo, ker so telefonske proge pokvarjene.

V ruski komunistični stranki

Sporazum med vlado in opozicijo?

MOSKVA, 10. (Izv.) Ker so zastopniki komunistične opozicije na plenarni seji osrednjega izvrševalnega odbora komunistične stranke izjavili, da odstopajo v več točkah od svojega opozicijskega stališča, je plenarna seja sklenila, da se ne bo več razpravljalo o izključitvi opozicijskega odbora komunistične stranke. Trockij in Zinovjev prejemata samo strog ukor.

Prihodnji kongres komunistične stranke se bo vršil 1. decembra tekočega leta.

Trockij ne bo odpotoval v Stockholm

DUNAJ, 10. Z dobro poučeno strani poročajo, da vesti, ki so jih prinesli pred dnevi listi o izselitvi Trockega v Stockholm, ne odgovarjajo resnici. To vest so dotični časopisi spravili v zvezo z borbo med osrednjim izvrševalnim odborom komunistične stranke in komunistično opozicijo v sovjetski Rusiji. Glasom teh vesti bi bilo v Moskvi skoraj prišlo do nemirov in bi naj bilo Trockijevo življenje v nevarnosti. Vse te vesti kot ona o Trockijevem begu v inozemstvo se, kot rečeno, dementirajo.

Argentinijska bo spet vstopila v Družbo narodov

LONDON, 10. Londonskemu listu "Morningpost" poročajo iz Buenos Airesa, da bo argentinijski zunanji minister Galardo jutri odpotoval v Zenevo. Tamkajšnji politični krogi so prepričani, da bo Argentinijska spet vstopila v Družbo narodov. O ponovnem vstopu Argentinijske bo Družba narodov razpravljala na svojem prihodnjem zasedanju.

Aretacije grških častnikov

SOLUN, 10. (Izv.) Tekom večerajšnjega dneva je bilo v Solunu in okoliških vojnih garnizijah aretiranih več grških častnikov. Domneva se, da so bili aretirani častniki v zvezi s pred kratkim odkrito zaroto, ki je hotela izvesti vojaški prevrat na Grškem.

Stavka v Pragi

DUNAJ, 10. V Pragi je pričelo včeraj stavkati 12.000 stavbnih delavcev. V Vrbovicih se je zgodil incident med policijo in stavkajočimi delavci. Policija je streljala preko glav demonstrantov, ker se je bilo bati, da bi ti ne povzročili resnih nemirov.

Politične beležke

Smrtne obsodbe v Rusiji

Doba poslednjih šest tednov v sovjetski Rusiji bi se mogla imenovati doba smrtnih obsodb. Gotovo obsodba Penjkova-Poloznega, ki je bil obsojen v Harkovu na smrt radi špijonaže v korist Poljske, ni zadnji člen dolge verige smrtnih obsodb. Iz istega razloga sta bila v Harkovu obsojena na smrt Višnjevska, v Minsku pa Savatski. Radi špijonaže v korist Velike Britanije sta bila obsojena častnik Klepikov in ujezova žena, ki je takrat pomagala pri špijonaži angleškemu agentu Boyceu.

V drugo skupino spadajo obsojenci na smrt, kot n. pr. častnik Družilovski, ki je bil obsojen v Moskvi radi ponarjanja sovjetskih dokumentov, artiljerijski častnik ruske armade Abakumov, ker je ubil vojnega poročevalca v Petrogradu, in končno veleposestnik Govka, ker je ubil vaškega dopisnika v Vinici.

K tretji skupini obsojencev pa bi se lahko prištevali oni, ki so bili obsojeni na smrt radi svojega delovanja v preteklosti. Med temi je bivši agent "Obra-ne" Strašnov, ki je bil pred kratkim v Kalugi obsojen na smrt radi dejanja, ki ga je izvršil pred osmimi leti. Belogardist Obuhov je bil obsojen v Ce-

razpočila in siromahu glavo popolnoma razmesarila.

Ze velikokrat so se dogodile podobne nesreče v rajbeljskem rudniku, toda do danes se ni še mnogo storilo, da bi se odstranili ti nevarni nedostaki, ki so zahtevali že toliko žrtve in izmed katerih navedena ni poslednja, če se omenjeni stvari ne pride v okom. Apeliramo na rudniško vodstvo, da bi storilo kakšen korak v tej stvari, da bi se ne zaznamovalo toliko nesreč.

Smrt

V nedeljo dne 31. 7. je umrl v Rajblju rudar Tomaž Vencelj, doma iz Strmca. Bolehal je že dalj časa na srčni bolezni in pljučih. Bil je dober delavec, dober in postrežljiv svetovalec delavcem kot občanom, kar bo vsekakor ostalo v dobrem spominu med nami. Pokojnik je zapustil družino, deset otrok. Rajbeljska godba mu je za slovo zaigrala žalostinko na pokopališču. Večen mu mir in pokoj, družini pa naše sožalje nad veliko izgubo.

Znanost in umetnost

Federico de Roberto

Pred nekaj dnevi je italijanski narod izgubil enega najboljših pisateljev iz dobe zdravega realizma; umrl je v Catanzari Federico de Roberto v ena in šestdeset letu svoje starosti.

Pisatelj je bil rojen v Neapelju leta 1866., a je živel mnogo let v Catanzari, kjer je bil med ljudstvom zelo priljubljen in od svojih ožjih prijateljev obdan. Zadnja leta svojega življenja je bil posvetil večinoma svoji bolni materi, ki jo je neizmerno ljubil, pisal je takorekoč ob njeni bolniški postelji. Ko mu je pred letom mati umrla, je vedno čakal svoje lastne smrti. Letos ga je popadla nenadoma bolezen, trpel je samo osem dni in nato preminul.

Pisateljevo življenje in delovanje pade ravno v dobo, ko je šel preko Evrope tok realizma. Bil je zato, samo po sebi umevno, tudi de Roberto realist. Živel in delal je v dobi, ko se je porajal tudi italijanski realizem v vsem svojem cvetu. To so bila leta od 1890. do 1900., ko je dobila italijanska literatura desetorice del, ki so sama na sebi tako pomembna, da je šel njih glas tudi preko meje in bi bil nanje ponosen tudi vsakteri drugi narod na svetu. V vseh teh delih, ki jim je kumoval Verga, je nekaj skupnega, velika sila in velika volja: oblikovati življenje v vseh njegovih nasprotjih, dramatično in epično, kot se je posebno sijajno posrečilo glavnemu predstavniku vseh — Vergi. Poudariti moramo tudi, da italijanski realizem ni bil samo posnemanje enakih tokov literarnega oblikovanja drugod, ampak je v veliki meri zrastle sam ob sebi kot posledica zgodovinskih, socialnih in političnih razmer in ima radi tega svoje posebno narodno potezo, ki je ni mogoče izbrisati. Tudi se ni italijanski realizem, (nekateri so ga imenovali verizem), kot v Franciji, odlikoval samo po slogu, po nekako pol znanstvenih opisih in dognanjih, ampak je bil rezultat samostalnega kipeja življenja. Vse podrobnosti laškega realizma z drugimi realisti, so slonele na vnanjih znakih, v notranjem je bil ta realizem nekaj samobitnega.

To je bilo potrebno povedati, preden govorimo o de Roberto kot pisatelju, ki je bil kot tak skoraj najbližji Vergi, in eden najmarkantnejših zastopnikov italijanskega realizma. V svojih novelah je opisoval sicilijsko življenje, značaje, šege in navede. Kot pisatelj ga je posebno zanimala psihologija, rad je analiziral, a se kljub temu ni spustil preko mej poezije, kar se pri realisti tako rado zgodi; znal se je držati v mejah; v tem oziru je posebno spominjal na francoskega pisatelja Flauberta in tudi v nekaterih drugih ozirih mu je bil podoben, namreč po svojem plemenitem duhu in po svoji visoki kulturi. Posebno rad je de Roberto obdelaval psihološko zanimive snovi iz ljubezni in iz ženskega življenja; v teh delih so vpletene cele študije šeg, navad in zagonek človeške duše.

Eno njegovih najboljših del je roman „Il Viceré“. To je povest neke sicilijske rodbine, ki pa je pisana tako, da postane povest cele Sicilije. To delo je v resnici nekaj velikega, da ga še danes ni mogoče docela presoditi po njegovi vrednosti. Pisatelj pa ga je napisal, ko še ni bil trideset let star. To je spomenik, ki ga ni postavil samo sebi, am-

pak celi italijanski literaturi tiste dobe.

Vsega skupaj je spisal in izdal osemnajst knjig, same romane in obširne zbirke novel. Pisal je do svoje smrti, nekatere novele so bile tiskane, ko je bil on že v grobu. Italijanski narod po pravici žaluje za njim.

—fb—

Matilde Serao

Iste dni kot Federico de Roberto je umrla tudi znana plovdiva italijanska pisateljica Matilda Serao. Ona ni bila znana samo v Italiji, njen glas je šel tudi preko meja, tudi mi Slovenci smo dobili že nekaj njenih novel in črtic v prevodu.

Matilda Serao je bila rojena leta 1856. v Patrasu; njen oče je bil Neapolitanec, mati pa z otoka Malte. Zivela je v Neaplju, kjer je bila ustanovila tudi svoj list „Il Giorno“ in ga je urejevala skozi petindvajset let. Še malo prej, nego je umrla, je spisala neko notico. Nato je ob odprtem oknu začela listati po neki knjigi in je oslabljena naslonila glavo na roke in premislila. Trpela je na povapnenju žil. Čutila se je večkrat slabo, toda kljub temu ni prenehala s svojim pisateljskim in časnikarskim delom.

Italija danes žaluje za njo. Ves neapeljski literarni in časnikarski svet se je udeležil njene veličastnega pogreba, ki je kazal, kako so čislali svojo pisateljico.

Matilda Serao je spadala kot pisateljica v isto dobo kot Federico de Roberto, ako tudi je bila deset let starejša od njega, namreč v dobo italijanskega realizma. Imela sta prav mnogo skupnega glede izbiranja šizjev, kakor tudi glede idej in oblike umetnin. Tudi njuni naj-

boljši deli imata skoraj isto letnico. Če je „Fantasia“ najlepše delo Matilde Serao, ki je izšlo leta 1892., je izšlo najlepše delo de Roberto — „Il Viceré“ — samo dve leti pozneje. „L'illusione“ od de Roberto, ta italijanska „Gospa Bovarjev“, pa je izšla celo eno leto prej.

Kar smo povedali o italijanskem realizmu pri Federico de Roberto, to velja tudi pri Matildi Serao. Ta pisateljica je darovala italijanskemu realizmu več nego eno znamenito delo. Ona je bila neumorna in živa slikarica neapolitanskega življenja v njegovih šegah in navadah, v njegovem veselju in trpljenju. Ona je znala opisovati meščanstvo in malomeščanstvo iz dobe okrog leta 70 in tolmačiti njihove misli in čustva. Pisala je vse, romane, novele, opisovala je običaje, pisala je članke. Tako je postala Serao skoraj za pol stoletja ena najbolj čitanih pisateljic v Italiji in tudi v inozemstvu. Ne bomo naštevati njenih dobrih, zelo dobrih del, ki jih je cela vrsta. „Fantasia“ smo že itak omenili. Priznati moramo, da zadnja njena dela niso dosegala vrednosti del iz njene mladosti ne po snovi ne po obliki, vendar pa so vsa njena dela važni dokumenti italijanskega življenja, zato imajo svojo posebno vrednost. Dela, ki jih je napisala Serao med leti 1890—1900, so med najboljšimi.

Matilda Serao je napisala štiriindeset knjig romanov in novel, tedaj zelo visoko število. Novel, črtic in člankov pa je brez števila. Kadar bodo imenovali glavne zastopnike italijanskega realizma, bodo morali imenovati ime Matilde Serao na častnem mestu.

—fb—

Razne zanimivosti

Iz ljubosumnosti

V nekem avtomobilu v Hollywoodu, glavnem mestu filmske industrije v Severni Ameriki, so dobili jutraj zarana znanega kinematograf. magnata Hamiltona Manona s prestreljeno glavo. Poleg njega je ležala mladenka v zadnjih izdihljajih. Bila je to znamenita filmska igralka, pet in dvajsetletna Bettye Gottlieb. Sodi se, da je igralka ustrelila najprej svojega ljubimca Hamiltona in nato sebe, to pa iz ljubosumnosti, ker je hotel odriniti v nekaj dneh na Japonsko. Obe imeni Manon kakor Gottlieb sta znani občinstvu, ki poseba kinematografske predstave.

Ko je dovršil stoto leto

V Szekesfeharvariju (Ogrska) je obhajal delavec Miha Markus svojo stoletnico. Ta dogodek se je praznoval, kakor običajno, z malo pojedino, ki so se je udeležili otroci in vnuki slavljenca. Nenadoma je prišla starčka slabost in umrl je v krogu svoje družine.

Bitka med cigani

Na Hessenskem (Nemčija) in sicer v okolici mesta Marburga se je vršila ponoči huda bitka med dvema ciganskima tolpmi. Kakih štirideset oseb, možkih in ženskih, oboroženih s puškami, noži in palicami, se je udeležilo tega krvavega pretepa. Nad polovična večina je obležala v tem boju in mnogi so se morali odpeljati v nevarnem stanju v bolnišnico. Kar jih je ostalo kolikor toliko zdravih, nepoškodovanih, je aretirala policija, tako da ima marburška okolica za nekaj časa mir in je rešena ciganske nadloge, ki se je porazdelila po zaporih in bolnišnicah.

Premoženje umrlega kralja

Premoženje umrlega romunskega kralja Ferdinanda se ceni na 300 milijonov levjev. Od teh dobi princ Karol, njegov najstarejši sin, 16 milijonov. Kraljica vdova dobi pokojnino, kakor jo določa parlament. V tem oziru se je v zadnji seji zbornice že sprejel načrt zakona, ki urejuje civilno listo romunskega dvora. Po tem načrtu dobi mladi kralj Mihael dva in dvajset milijonov levjev, regentski svet šest milijonov, kraljica vdova dvajset milijonov, kraljica-mati sedem milijonov in princ Nikolaj sedem milijonov.

Mladi samomorilnik

Z margaretnega mostu v Budimpešti sta skočili v Donavo dve skupaj zvezani deklici. Nekemu policistu se je posrečilo, zagrabiti eno samomorilko za obleko, v tem se je pa vrv utrgala in druga deklica je izgnila v valovih. Rešena deklica je bila sedemnajst letna Margit

Goulodi, ki je izpovedala, da je nameravala s svojo šestnajstletno sestro napraviti samomor. Pravega vzroka samomoru noče povedati.

Nenavaden ženin

Angleški listi, izhajajoči v Indiji, poročajo o nenavadni poroki. V kraju Bardoli (angleška Indija) je bila zbolela bramanška deklica na kozah in je oslepela. Do svojega dvajsetega leta je živel pri svojem očetu. Temu se je smilila nesrečna hči, ker je vedel, da se ne bo nobeđen z njo poročil radi njene slepote. Ko je oče čutil, da se mu bliža smrt, je izrazil željo, naj bi se njegova hči poročila s figovim drevom, ki raste na njegovem dvorišču. Sveto drevo jo bo ščitilo, jo bo hranilo s sadežem in ona bo lahko živela v njegovi bližini v mirnem zakonu. Oče je umrl. Hči je počakala, da je minila doba žalovanja in pravkar se je izvršila po hindostanskem obredu poroka s svetim drevom. Kam sta šla novoporočenca na ženitovansko potovanje, listi ne omenjajo.

Konji z naočniki

Deset odstotkov ameriških dirkačev je kratkovidnih. Lastniki teh živali so se sedaj odločili, da opremijo dirkače z naočniki. V konjarnah so se že napravili poskusi in vsi so edini v mnenju, da tečejo konji z naočniki hitreje in da so mnogo bolj vztrajni.

O pravem času

Po daljši in mučni bolezni je zatisnila svoje oči kmetica Mecarozzi iz vasi Rompicello blizu Pittigliane (pokrajina Grosseto). Njen mož se je napolil v bližnjo Pittigliano, da naroči krsto, venec in križ. Čez par ur se je že vračal proti domu z nakupljenimi predmeti. S težkim scem je polagal svojo pokojno ženo v novo krsto. V tem trenutku se je pa žena vzbudila in prva beseda, ki jo je izpregovorila iz krste, je bila: „Lacna sem!“ Seveda ji je presrečni mož drage volje ustregel in potlačil njen glad. Njegovo veselje je grenila le negotovost, bo li vzel nazaj trgovec kupljeno krsto in venec.

Dragocene slike v Peru-ju

V starodavnem gradu, v katerem prebiva že nad tri stoletja stara španska rodbina Irivarren, so se dobile krasne slike, in sicer ena od znamenitega španskega slikarja Murilla (1617—1682) predstavljajoča sv. Jožefa in Jezusčka, dve drugi sta pa od Nizozemca Van Dycka, in sicer „Magdalena razdeljuje svoje dragocenosti revežem“ in „Izraelci obožujejo zlato tele“. Slike se cenijo na 250 tisoč šterlingov (približno 22 milijonov lir). V rodbinskem arhivu so se našle listine, ki izpričujejo, da je mejni grof la Villa Fuerta kupil slike od slikarjev samih v Flandriji in na Španskem pred kakimi tri sto leti.

Na Zamenhofovem grobu

Po končanem kongresu esperantistov v Gdanskem, ki se je zaklju-

čil v soboto, se je napotilo 250 udeležencev kongresa v Varšavo, da izkažejo izumitelju esperantskega jezika dr. Zamenhofu, na njegovem grobu svoje veliko spoštovanje. Kongresisti, člani tridesetih različnih narodov, so obiskali v nedeljo židovsko pokopališče v Varšavi, kjer so na Zamenhofovem grobu govorili Avstrelac, Anglež, Francoz, Japonec in Holandec. Seveda so govorili vsi esperantski.

Palača zavarovalnice

V sredini londonskega mesta se je podrla palača, sedež zavarovalne družbe. Zgodilo se je to ponoči. Na srečo je slišal nočni čuvaj sumljivo pokanje že dve uri prej, naznanil je takoj svoje opazovanje družbi in njeni inženirji so dali takoj zapreti ulico. Palača je imela sedem nadstropij in je pokrivala površino tisoč štirijaskih metrov. Strokovnjaki se boje, da se podro še sosedne stavbe. Skoda je ogromna, človeških žrtve pa ni bilo.

Ali vlijadnost ali ironija?

Pisatelj je poslal neki založbi v pregled svoj rokopis. Zgodilo se je to na Kitajskem. Čez nekaj dni mu je založba vrnila rokopis in pospremila pošiljko s sledečim pismom: „Z brezmejnimi zadrževanjem smo prebrali Vaš rokopis. Pri posvečenem pepelu svojih dedov prisegamo, da nismo doslej še v nobeni knjigi toliko uživali kakor v Vaši nedosežni mojstrovini. Ako bi stiskali to knjigo, bi ne mogli v bodoče nikdar nič več založiti, ker bi vse stalo pod gladino te knjige. Ker je pa popolnoma izključeno, da bi se v bodočih desetih tisočletjih dobilo kaj enako vrednega, smo na veliko svoje žalosti prisiljeni, vrniti Vam Vaše božansko delo in prosimo Vas ti-
skokrat, da nam tega našega koraka ne zamerite.“

DAROV

Ob 25 letnici nove maše blagopojnega Antona Čoka daruje A. C. 100.— lir „Solskemu društvu“.

Trst, 10. 8. 1927.
Srčna hvala!
Gospod M. P. Postojna je daroval dne 14. julija Lit. 20.— „Solskemu društvu“. Ta objava je popotoma zakasnela, zato prosimo cenj. darovalca naj nam oprosti. Srčna hvala!

Odhodi vlakov

TRST — TRZIC

5.15 (b), 5.50 (o), 6.30 (b), 6.45 (b), 7.40 (ob), 8.35 (ob), 10.50 (b), 12.30 (ob), 15.05 (b), 15.15 (b), 15.25 (ob), 17.— (b), 17.15 (b), 18.10 (b), 18.20 (o), 19.05 (o), 20.10 (b), 23.30 (ob).

TRZIC — TRST

4.37 (ob), 6.53 (o), 8.12 (b), 9.13 (b), 9.25 (b*), 10.10 (ob), 10.45 (b), 11.08 (ob), 11.56 (b), 13.56 (b), 13.37 (b), 14.10 (ob*), 16.28 (ob), 16.53 (ob), 17.36 (b), 17.50 (o), 19.40 (b), 22.12 (ob), 22.52 (ob), 23.46 (b).

*) do Nabrežine.

TRST — BENETKE

5.15 (b), 6.30 (b), 8.25 (b), 8.35 (ob), 10.50 (b), 15.05 (b), 15.25 (ob), 17.— (b), 18.10 (b), 18.20 (o), 20.10 (b), 23.30 (ob).

BENETKE — TRST

0.40 (ob), 5.10 (ob), 6.18 (b), 8.10 (b), 9.07 (b), 9.20 (ob), 10.57 (b), 12.08 (ob), 14.48 (b), 16.42 (b), 18.33 (ob), 20.55 (b).

TRST — GORICA — VIDEM

a) iz Trsta: 5.15 (ob), 5.50 (o), 6.45 (b), 7.40 (ob), 12.30 (ob), 15.15 (b), 17.15 (b), 19.05 (o).

b) iz Gorice: 7.16 (ob), 5.54 (o), 8.10 (b), 9.34 (ob), 14.25 (ob), 16.43 (b), 18.58 (b), 20.59 (o).

VIDEM — GORICA — TRST

a) iz Vidma: 5.05 (o), 6.45 (b), 9.20 (ob), 12.15 (b), 14.55 (ob), 17.35 (o), 18.15 (b), 20.21 (ob).

b) iz Gorice: 6.— (o), 7.27 (b), 10.20 (ob), 13.09 (b), 15.58 (ob), 19.05 (o), 19.— (b), 21.23 (ob).

TRST — GORICA — PODBERDO

a) iz Trsta: 6.10 (b), 6.50 (o), 11.50 (ob), 17.55 (b), 18.35 (o).

b) iz Gorice: 8 (b), 8.56 (o), 13.59 (ob), 17 (o), 19.46 (b).

Lekarna Castellanovich
Trst, Via Giuliani 42
(Sv. Jakob) (827)

GLYKOL

Pred zdravljenjem Po zdravljenju

PODBERDO — GORICA — TRST
a) iz Podbrda: 5.45 (o), 8.22 (b), 11.35 (ob), 16.55 (o), 19.27 (b).
b) iz Gorice: 5.— (o), 9.51 (b), 13.19 (ob), 18.48 (o), 21.52 (b).

TRST — POSTOJNA

1.— (b), 5.— (o), 7.30 (b), 9.05 (o), do Nabrežine, od tu zveza do St. Petra na Krasu in Reke ob 10.08 (b), 12.— (ob), 14.45 (b), 15.50 (ob), 18.35 (ob), do St. Petra na Krasu in Reke, 19.30 (b*), 20.20 (b*), 20.45 (b).

*) Od 1. aprila do 30. septembra 1927 samo za potnike I. in II. razreda.

**) Spalni vozovi.

POSTOJNA — TRST

2 (b), 4.55 (o), 6.24 (b*), 7.35 (b), 8.20 (b), 9.30 (ob), 11.20 (b), 14.20 (b), 16.25 (o), 17.37 (b, samo od St. Petra) 18.15 (ob), 19.40 (b), 20.25 (o) samo do St. Petra, od tu zveza z vlakom iz Reke ob 21.15 (ob), ***) Spalni vozovi.

REKA — ST. PETER

5.20 (o), 9.30 (b), 11.55 (m), 15.30 (b), 19.05 (ob).

ST. PETER — REKA

5.25 (m), 8.25 (ob), vozi samo od 1. aprila do 30. septembra 1927, 9.38 (o), 11.47 (b), 16.53 (ob), 21.40 (ob).

TRST — BUJE — POREČ

5.— (ob), 9.45 (m), samo do Bui, 13.55 (m), 18.25 (m), samo do Bui.

POREČ — BUJE — TRST

5.— (m), 14.10 (m), 16.25 (m), samo do Bui.

GORICA — AJDOVŠČINA

7.55 (m), 13.30 (ob), 19.35 (m).

Darovi za birmo.

Velike izbore dobite v zlatarni

POVH ALBERT

Via Mazzini 48 — Trst

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, črkami, Lynotype, stereotiplo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d'Assisi 20

MOČ PRETEKLOSTI

Roman v treh delih

Spisala V. J. Križanovska.
Iz ruščine prevedel IVAN VOUK.

Cena L 6.—, po pošti priporočeno L 7.40. V inozemstvo L 8.60 proti vnapre poslanemu znesku. - Roman je izdal iz založila Tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/L. - Knjigarna J. Štoka, Via Milano 37 v Trstu. - Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Katoliška knjigarna, Gorica, Carducci 4. - Kraigher Josip, Postojna.

Vežane v originalne platnice (cena L 10) se dobi v knjigarni STOKA.

W. J. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN

se prodaja

v TRSTU: v Tiskarni „Edinost“, Via S. Francesco 20 (tudi trdo vezan) in v Knjigarni-papirnici Stoka, Via Milano 37. V GORICI: v Narodni knjigarni, Via Carducci 7, v Knjigarni kat. tisk. društva, Via Carducci 2. V KANALU: pri Izidoru Ivančiču. V IDRILI: pri Franu Ciniburk in Valentinu Trevenu. V SOLKANU: pri Mariji Gomišček. V POSTOJNI: pri Antonu Milavcu.

Cena 6.— lir

Po pošti L. 7.50

Prodajaki dobijo običajni popust.